

ادامه از صفحه اول

راست گویی وارونه

ایین حرف درست است که بورقانی با مهاجرانی اختلاف داشت. دلیل آن هم روشن بود. مثلا قانون شرایط صدور پروانه انتشار بر معین کرده است. او در هیئت نظارت بر مطبوعات، قانون را ملاک عمل قرار می داد، نه مصلحت‌اندیشی های پرئوسان و خارج از قانون را. آن ناهماهنگی ناشی از همین بود که آقای وزیر قانون را به سمت مصلحت‌اندیشی های پرئوسان می‌خواست، بورقانی به سمت صاحبان حق و قانون یعنی ملت. هرچند وزیر هم حق داشت که او را نپسندد و نخواهد و از استعفایش استقبال کند ولی هیچ وزیر و مقامی معیار حق نیست. قانون و اخلاق اند که معیارهای حق‌اند.

وقتی روزنامه توس توقیف شد، آقای مهاجرانی که در لبنان بود در مصاحبه‌ای با السفیر توقیف توس را تأیید کرد و گفت «اگر من هم بودم توس را توقیف می‌کردم». این عبارت در حالی بیان شد که توقیف توس غیرقانونی بود و ابرار چنین نظری به‌منزله پذیرش رفتار غیرقانونی و هم‌نویی با مخالفان آزادی مطبوعات بود. بورقانی اما در آن دوران پرمیجان سمت قانون می‌ایستاد و آنچه می‌کرد، مبتنی بر قانون بود، همین بود که می‌شد ناهماهنگی با وزیر، بورقانی استعفا داد که ساده‌ترین معیارهای حقوقی و قانونی و اخلاقی را قربانی نکرده باشد.

اما وارونه‌گویی مهاجرانی این است که تلوپحا بورقانی را مسئول محتوای مطبوعات سال‌های ۷۷ و ۷۸ می‌خواند. این غلط فاحش است. مگر بورقانی آن روزنامه‌ها را تولید می‌کرد؟ مطبوعات آن سال‌ها رادیکال بودند یا نه، در هردو حال محتوای آنها کمترین ربطی به احمد بورقانی ندارد. هر نشریه‌ای، خودش کار خودش را می‌کرد. کار بورقانی فقط یک چیز بود. آن چیز ساده عبارت بود از رعایت بدون تبعیض «قانون» و «حقوق اساسی ملت» نسبت به مطبوعات و پاسداشت آزادی قانونی مطبوعات. بورقانی در دوره معاونتش هوشمندانه به قانون وفادار ماند. محتوای مطبوعات آن دوران، خوب یا بد بازتاب شرایط جامعه بودند.

امروز، بعد از گذشت ۲۰ سال می‌توان و باید نگاه انتقادی به مطبوعات آن سال‌ها و آن توقیف‌ها و بازداشت‌ها داشت ولی با همه اینها این دوران از ماندگارترین ادوار تاریخ مطبوعات ایران است. دورانی که برای اولین و آخرین بار دولت از طریق یک معاون مطبوعاتی به نام احمد بورقانی مدافع حقوق قانونی مطبوعات شد و مطبوعات و روزنامه‌نگاران مجالی برای یک تجربه درخشان یافتند. تجربه‌ای که اگر هم خطا داشت که داشت، خیلی کمتر از خطای دولت‌مردان بوده است.

هرچند دوران وزارت مهاجرانی در وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی پرشور بود و بی‌خیر هم نبود ولی شخص اخیر آقای مهاجرانی درست است؛ نقش ایشان در آزادی مطبوعات سال‌های ۷۷ و ۷۸ به هیچ رو قابل قیاس با احمد بورقانی نیست. خدایش بیامرزاد که نامش بر جریده عالم به نیکیوی ثبت است.

روح‌النه‌نغی؛ وزیر امور خارجه ایران برای مسئله بازگشت به برجام، وساطت اتحادیه اروپا را پیشنهاد داد. محمدجواد ظریف در گفت‌وگو با سی‌ان‌ان درباره بحثی که بر سر بازگشت به برجام بین آمریکا و ایران شکل گرفته است، جوسپ بورل را دارای پتانسیل نقش‌آفرینی خواند. در روزهای گذشته بحث درباره بازگشت ایالات متحده به برجام و بازگشت ایران به تعهدات، به چرخهای تکراری افتاده که در آن، مقامات ایران تاکید می‌کنند اول آمریکا باید به برجام بازگردد تا ایران بتواند از اقداماتی که در واکنش به این خروج انجام شده، برگردد و از طرف دیگر مقامات آمریکایی می‌گویند این کشور به شرط بازگشت ایران به تعهداتش، به توافق بازخواهد گشت. ظریف در مصاحبه با کریستین امان‌پور دراین‌باره گفت: «همان‌طوره‌که می‌دانید در داخل برجام، سازوکارهایی در نظر گرفته شده؛ یکی از آنها کمیسیون مشترک است و کمیسیون مشترک دارای یک هماهنگ‌کننده است. هماهنگ‌کننده دارای دو عنوان است: پیش‌ازاین فدریکا موگرینی بود و اکنون جوسپ بورل است.» او ادامه داد: «او یک عنوان تحت نمایندگی اتحادیه اروپا در موضوع سیاست دفاعی خارجی دارد و عنوان دیگر او، هماهنگ‌کننده کمیسیون مشترک است. او می‌تواند از هر دو عنوان برای آنچه آمریکا و ایران باید انجام دهند، استفاده کند.» ظریف گفت او می‌تواند هماهنگی ترتیب اقدامات بین دو طرف را انجام دهد. دراین‌میان البته شایان توجه است که ظریف در حالی خواستار نقش‌آفرینی نماینده اتحادیه اروپا در این زمینه شده که آنتونی بلینکن، وزیر خارجه دولت بایدن، به ارتباطات مثبت و قوی خود با اروپایی‌ها شناخته می‌شود و ازاین‌رو می‌توان گفت فرصت این نقش‌آفرینی برای بورل به‌خوبی فراهم است.

اشاره ظریف به نقش‌آفرینی بورل البته در حالی است که جایگاه او، عملا ایفای همین نقش در مذاکرات برجام بوده است. به‌ویژه از زمانی که مذاکرات برجام با ورود دو کشور شرقی جدی‌تر شد، نقش‌آفرینی کاترین اشتون که در آن زمان همین سمت را داشت، بسیار بیشتر از خاویر سولانا شد و پس از او نیز موگرینی این‌کار را ادامه داد. نماینده ارشد اتحادیه اروپا در روابط خارجی و سیاست‌های امنیتی، به‌عنوان نماینده اتحادیه اروپا در مذاکرات برجام، همواره نه به‌عنوان یکی از طرف‌های مذاکره که در محتوای مذاکره ورود می‌کند که به‌عنوان بازیگری برای کنترل تنش‌ها و حفظ فرم و جریان گفت‌وگوها در مذاکرات نقش داشته است. بورل البته فرصت چندانی برای ایفای این نقش نداشته است و حلا می‌تواند وارد این جایگاه شود. عبارتی که ظریف برای ایفای نقش بورل در این مصاحبه به کار برده نیز معنادار است، او گفته بورل می‌تواند هماهنگی یا کوریگرافی‌گام‌های بعدی را بردارد. این اصطلاح که از هنرهای نمایشی می‌آید، اشاره به طراحی حرکاتی است که بناسبت در یک نمایش استفاده شود. از حرکات مزورن تا حرکات رزمی و در خارج از عالم هنر برای کسی که گام‌ها و اقدامات دو طرف را می‌چیند و تنظیم می‌کند، به کار می‌رود.

پیشنهاد عبور از بن بست کلامی

اظهارات ظریف می‌تواند راه‌حل پیشنهادی ایران برای عبور از این مرحله به حساب بیاید. به‌ویژه آنکه او و همکاراتش در روزهای گذشته مرتبا تاکید کرده‌اند فرصت زیادی برای تصمیم‌گیری دراین‌باره

راه حل وزیر خارجه ایران برای حل مشکل چه کسی اول به برجام برگردد؟

ظریف: بورل صحنه را بچیند

نیست و ایالات متحده باید هرچه زودتر تصمیم خود را در این زمینه بگیرد. این موضع‌گیری در سایه موضع‌گیری‌های پیشین، تمایل ایران برای عبور از این تقابله کلامی و گذر به اقدامات عملی را نشان می‌دهد. این موضع‌گیری البته در سایه حرف‌های اخیر وزیر خارجه آمریکا می‌تواند نشاننده‌هایی از نزدیک‌شدن دو طرف به تصمیم نهایی برای احیای برجام به حساب بیاید.

بورل: برجام معیار استقلال اقتصادی اروپا شد

کمی بعد از این صحبت‌های ظریف بود که بورل یادداشتی درباره راهبرد استقلال اقتصادی اروپا منتشر کرد و در میانه آن، به جایگاه برجام پرداخت. بورل در این یادداشت به پیامدهای ناشی از خروج آمریکا از برجام و ناتوانی اتحادیه اروپا در عمل به مزایای اقتصادی وعده داده‌شده در این توافق اشاره کرد و نوشت: «ما اهمیت راهبرد استقلال اقتصادی اروپا را با برجام اندازه‌گیری کردیم». این توافق به گفته مسئول سیاست خارجی اتحادیه اروپا، «یکی از دستاوردهای بزرگ دیپلماسی اروپایی است که اجرائی آن به دلیل خروج آمریکا و تحریم‌های یک‌جانبه دولت ترامپ زیر سؤال رفته است.» او اذعان کرد: «ما در سال‌های اخیر قادر به حمایت از تجارت قانونی بین شرکت‌های اروپایی و ایران نبوده‌ایم.»

بورل در این یادداشت وابستگی بیش‌از‌حد به دلار آمریکا را یکی از ضعف‌های اساسی اروپا عنوان کرد که باید در سایه تقویت یورو مورد توجه قرار گیرد. وی افزود که این میزان از وابستگی به دلار منجر به خطرات اقتصادی و هزینه‌های مضاعف برای بازیگران اروپایی شده است. بورل در حالی است که نوسان نرخ تسعیر دلار/ یورو و مشکلات بازیگران بخش‌های خصوصی و عمومی برای کسب درآمد در بازارهای مالی اروپا به دلیل فقدان تمایل به سرمایه‌گذاری از دیگر چالش‌های اروپا به شمار می‌رود. وی با تاکید بر اینکه اتحادیه اروپا باید استفاده از یورو را در معاملات بین‌المللی رواج دهد افزود: «یورو دومین ارز مورد استفاده در جهان است اما باید در نظر داشت که پس از بحران اقتصادی سال‌های ۲۰۰۸ - ۲۰۰۹ روند معکوس طی کرده و وزن خود را از دست داده است.»

ضعف سازوکارهای مالی اروپا، اینستکس را بی‌اثر کرد

او در بحث درباره مشکلات سازوکارهای مالی در اروپا نیز باز به برجام رسید. مسئول سیاست خارجی اتحادیه اروپا به ضرورت حفاظت از سازوکارهای

دیپلماسی

هسته‌ای برای محدودکردن همکاری خود استفاده می‌کند، اگر بند ۳۶ را بخوانید ما کاملا مطابق با توافق هسته‌ای عمل کردیم.»

ظریف اضافه کرد: «اکنون ایالات متحده باید دوباره به اجرای تعهداتش بازگردد که در آن صورت، ایران بلافاصله برای پاسخ‌دادن آماده خواهد شد.» وی با تاکید بر اینکه در اینجا زمان مطرح نیست، اظهار کرد: «مسئله این است که آیا ایالات متحده و دولت جدید می‌خواهد از سیاست‌های قدیمی، سیاست‌های شکست‌خورده دولت ترامپ، پیروی کند یا خیر.» وزیر امور خارجه ایران افزود: «در این صورت می‌توانیم درباره مسئله دیگری که رئیس‌جمهور بایدن مطرح کرده است، بحث کنیم. توافق هسته‌ای براساس آنچه می‌توانستیم توافق کنیم و نمی‌توانستیم توافق کنیم، مورد مذاکره قرار گرفت.»

در برجام تصمیم گرفتیم دربارۀ موضوعات دیگر حرف نزنیم

ظریف ادامه داد: «این توافقی است که انجام شده است. ایالات متحده مجبور است آنچه را درباره آن توافق کردیم، بپذیرد. ما تصمیم گرفتیم درباره برخی موارد به توافق نرسیم؛ نه به این دلیل که آنها را نادیده گرفتیم، بلکه به این دلیل که ایالات متحده و متحدانش برای انجام آنچه لازم بود، آماده نبودند.» وی اضافه کرد: «آیا ایالات متحده آمادگی دارد فروش سلاح به منطقه ما را متوقف کند، اگر می‌خواهد درباره دفاعی ما صحبت کند؟ ما یک هفتک عربستان سعودی با دوونیم برابر میسایت صرف دفاع می‌کنیم.» رئیس دستگاه سیاست خارجی ایران اظهار کرد: «آیا ایالات متحده آماده کاهش صدها میلیارد دلار اسلحه‌ای است که به منطقه ما می‌فروشد؟ آیا ایالات متحده آمادگی دارد جلوی کشتار کودکان در یمن را بگیرد تا بخواهد درباره توافق هسته‌ای، ایالات متحده برای بحث درخصوص این مسائل آماده نبود.» ظریف اظهار کرد: «به همین دلیل توافق کردیم که توافقی را که بهای آن را پرداخت می‌کنیم، محدود کنیم. شما می‌دانید که محدودیت‌های خرید تسلیحات ایران برای پنج سال تمدید شد، این محدودیت در ماه اکتبر برداشته شد؛ زیرا ما درباره مسائل منطقه و همچنین درمورد مسائل موسیقی نیز توافق کردیم.»

وی با بیان اینکه در سال ۲۰۲۳ مسئله موشک‌ها هم برطرف خواهد شد، اظهار کرد: «طبق قطعنامه‌های قبلی، مسئله موشکی زمانی موضوع خواهد شد که ایران توانایی تولید کلاهک جنگی را داشته باشد؛ بنابراین موضوع بی‌اهمیت می‌یربط خواهد بود.» رئیس تیم مذاکره‌کننده هسته‌ای ایران درباره اظهارات هستای آمریکایی خود که گفته بود که ایران به تعهداتش عمل کند، آن را بررسی خواهد کرد و سپس اقدام متناسب را انجام می‌دهد، گفت: «هیچ مذاکره‌ای فرایندی برای همسان‌سازی اقدامات وجود نداد تا بتوان کاری را با هماهنگی انجام داد.»

ما حسن نیتمان را اثبات کرده‌ایم

وزیر امور خارجه جمهوری اسلامی ایران اضافه کرد: «به‌وضوح، تمام اقداماتی که ایران انجام می‌دهد، از سوی آژانس بین‌المللی انرژی اتمی تأیید شده‌اند.» ظریف اظهار کرد: «همان‌طورکه ایالات متحده نیز به اثبات حسن نیت خود دارد، همچنان که ما پیش از آن حسن نیتمان را اثبات کرده‌ایم. ما از محدودیت‌های توافق هسته‌ای دور هستیم برای اینکه ایالات متحده تلاش می‌کند یک جنگ اقتصادی کامل علیه ایران تمهیل کند.» وی تصریح کرد: «اکنون اگر متوقف شود، ما به انطباق کامل برمی‌گردیم. برخی از موارد، مثل موردی که شما به هستت هزار پوند ذخیره اورانیوم غنی‌شده اشاره کردید، می‌تواند در کمتر از یک روز به مقدار قبلی بازگردد، همچنان که بیش از این انجام دادیم، اورانیوم غنی‌شده را فرستادیم و در قبال آن یک کیل زد دریافت کردیم.» رئیس دستگاه دیپلماسی ایران تاکید کرد: «برخی موارد دیگر ممکن است چند روز یا چند هفته طول بکشد، اما بیش از زمان ایالات متحده برای عمل به دستورات اجرایی به منظور بازگرداندن فعالیت‌های حمل‌ونقل، بانکداری، نفت ایران و سایر مواردی که رئیس‌جمهور ترامپ آن را نقض کرد، طول نمی‌کشد.»

ما نقض توافق نکردیم، کاهش تعهدات داشتیم

بی‌نوشته: (۱) روزنامه صبح امروز، شنبه ۲۳ اسفند ۱۳۷۸ شماره ۳۶۳ تیتز اول روزنامه صبح امروز این بود: «شلیک یک مغز متفکر اصلاحات/ سردبیر این روزنامه علیرضا علوی‌تبار بود، علیرضا علوی‌تبار در مصاحبه چهارساعته با اعتماد، به خدمتشی رادیکال روزنامه اشاره کرده است. طبعاً چنین تیرتی در روزنامه‌ای که مدیرمسئولش سعید حجاریان بود، با نظر علوی‌تبار انتقاد شده است. حجاریان در آن روز‌ها در کما بود، ترور حجاریان توسط سعید عسکر، دانشجوی ۲۰ساله دانشگاه آزاد در روز جمعه ۲۲ اسفند ۱۳۷۸ در مقابل ساختمان شورای شهر تهران، در خیابان بهشت اتفاق افتاد. قبل از انقلاب تجربه و سابقه ترور افراد مازار را در سازمان مجاهدین خلق و فدائیان خلق داشتیم. اما ترور حجاریان، نخستین ترور در فضای انقلاب اسلامی بود. بدیهی است که سعید عسکر، جوان ۲۰ساله مباشر و مجری بود. سبب اقوی از مباشر دیگران بودند. / (۲) سعید حجاریان، شاه در شطرنج ندان، تهران، نگاه معاصر، ۱۳۹۸، ص ۱۱، ص ۸۶ تا ۱۰۵

مقاله: زنده باد اصلاحات
کاستی قابل‌توجهی در کتاب «شاه در شطرنج زندان» وجود دارد، می‌بایست تاریخ نگارش و یا انتشار هر مقاله در این مجموعه ذکر می‌شد. پیداست مجموعه مقالات در یک دوره ۱۵ تا ۲۰ ساله نوشته شده است. خواننده باید با گمانه زمان نگارش هر مقاله را بسنجد یا دریابد. به عنوان نمونه در مقاله، زنده باد اصلاحات؛ وقتی می‌خوانیم: «هم‌اکنون، با پایان یافتن دولت مستعجل اصلاحات.» می‌توان حدس زد که تاریخ این مقاله باید در سال ۱۳۸۴ در زمان پایان دولت دوم سیدمحمد خاتمی و تشکیل دولت اول محمود احمدی‌نژاد بوده باشد.

خبر

پاسخ عطاء‌الله مهاجرانی به گزارش «شرق»

● با برخی دوستانی که در تأسیس و تشکیل کارگزاران نقش داشته‌اند، همچنان رابطه دوستانه دارم. اما در سال ۱۳۸۲ از عضویت در شورای مرکزی حزب کارگزاران استعفا دادم. نگاهم به حرکت یا جبهه اصلاحات از موضع درون حزبی نیست. جبهه کارنامه کاری و نیز تالیفاتم، به‌ویژه استیضاح به‌عنوان وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی در مجلس اصولگرای دوره پنجم، مرا در ساخت ی‌ا قلمرو اصلاح‌طلبان قرار داده است. درواقع استیضاح تقابل روشن و همه‌جانبه راهبرد و رویکرد اصلاح‌طلبانه و اصولگرایانه به مقوله فرهنگ بود. در مجموعه‌کتاب‌ها و مقاله‌هایی که منتشر کرده‌ام، همین راهبرد و رویکرد اصلاح‌طلبانه را می‌توان یافت.

سوم: از نقد اصلاح‌طلبی رادیکال و اصلاح‌طلبان رادیکال، گوشه‌چشمی به خشنودی جبهه مقابل با مخالف یعنی اصولگرایان ندارم. یعنی نمی‌خواهم در سیاست جامه نو کنم و در جست‌وجوی جایگاه باشم. چنانکه جناب سیدناصر قوامی، رئیس کمیسیون قضائی مجلس ششم، قاضی سابق دیوان عالی و حاکم شرع سابق که باید با اتقان و سنجیده سخن بگویند، در مصاحبه با «شرق» نیت‌خوانی کرده و با شلختگی در اندیشه و بیان فرموده‌اند: «مهاجرانی اصلاح‌طلبان را می‌زند، تا جایگاه پیدا کند». پیش از این هم به‌صراحت و مکرر گفته‌ام، جایگاه خود را در نویسندگی می‌دانم و از این جایگاه خشنودم؛ و خیز و بی‌امک سناپی ببین!

چهارم: آیا نقد اصلاح‌طلبی رادیکال به‌معنای زدن اصلاح‌طلبان است؟ معنای این سخن این است که اصلاح‌طلبی نیاز به نقد ندارد. من چنین باوری ندارم. آندره مالرو در مقدمه کتاب ضدخاطرات، از این‌ضرب‌المثل بودایی استفاده کرده است: «قیل خردمندترین حیوانات است، هر غروب لحظاتی می‌ایستد و روز سری‌شده را مرور می‌کند.» گمان نمی‌کند که حرکت اصلاحات، مثل یک موجود زنده می‌خواهد خوششان را از سال ۱۳۷۵ و ۱۳۷۶، که انتخابات ریاست‌جمهوری با حضور سیدمحمد خاتمی رنگ و رونق و جلوه دیگری گرفت، تا انتخابات خردمندترین حیوانات است، هر غروب لحظاتی می‌ایستد و روز سری‌شده را مرور می‌کند.» گمان نمی‌کند که حرکت اصلاحات، مثل یک موجود زنده می‌خواهد خوششان را از سال ۱۳۷۵ و ۱۳۷۶، که انتخابات ریاست‌جمهوری با حضور سیدمحمد خاتمی رنگ و رونق و جلوه دیگری گرفت، تا انتخابات ریاست‌جمهوری سال ۱۴۰۰، تاملی داشته و این ۲۵ سال سپری‌شده را بازبینی کند. زدن اصلاحات، در حقیقت به جریان اصلاح‌طلبی رادیکال انجام شده است. نقد می‌تواند، مانع خودزنی بیشتر و عمیق‌تر شود. پنجم: بدیهی است اصلاح‌طلبان که همواره از گفت‌وگو و ضرورت نقد و عقابنیت و رواداری سخن می‌گویند و بنا را بر دلایل قوی و نه رگ‌های گردن به حجت قوی نهاده‌اند، باید از گفت‌وگو و نقد استقبال کنند. دهم: فرض کنند فردی که او را اصلاح‌طلب نمی‌دانند، می‌خواهد حرکت اصلاحات یا مواضع شخصیت‌های اصلاح‌طلب را نقد کند. به دوستان اصلاح‌طلب توصیه می‌کنم به نقد سخن بپردازند.

اگر در حرکت اصلاحات کاستی و آسیب‌ی نبوده است، چرا سعید حجاریان که او را «مغز متفکر اصلاحات» خوانده‌اند، از «مرگ اصلاحات» و «شکست دوم خرداد»، سخن گفته است. داوری این‌جانب که در این سلسله‌مقاله‌ها خواهم نوشت، مبتنی بر پاسخ روشنی است؛ حرکت اصلاحات از اصلاح‌طلبان رادیکال آسیب دیده است. اصلاح‌طلبان رادیکال در واقع به پای خود شلیک کردند، زمینگیر و دچار سکنه مغزی شدند. بار بلور اصلاحات در جاده هزارپایج آزادی، مردم‌سالاری، رواداری، اعتلای اجتماعی و سیاسی، در موج اول دهم، دو ضربه کاری: ۱- رادیکالیسم مطبوعاتی ۲- نفی و تخریب وجهه سیاسی و اجتماعی آیت‌الله هاشمی‌رفسنجانی، را در کارنامه خود دارد. ضربه سوم، ممکن است به همان تعبیر «مرگ اصلاحات» بینجامد و احیا یا نوسازی اصلاحات اگر هم در افق محال قرار نگیرد، امری بسیار دشوار و متعذر باشد و دیگر نتوان گفت: زنده باد اصلاحات!

بی‌نوشته: (۱) روزنامه صبح امروز، شنبه ۲۳ اسفند ۱۳۷۸ شماره ۳۶۳ تیتز اول روزنامه صبح امروز این بود: «شلیک یک مغز متفکر اصلاحات/ سردبیر این روزنامه علیرضا علوی‌تبار بود، علیرضا علوی‌تبار در مصاحبه چهارساعته با اعتماد، به خدمتشی رادیکال روزنامه اشاره کرده است. طبعاً چنین تیرتی در روزنامه‌ای که مدیرمسئولش سعید حجاریان بود، با نظر علوی‌تبار انتقاد شده است. حجاریان در آن روز‌ها در کما بود، ترور حجاریان توسط سعید عسکر، دانشجوی ۲۰ساله دانشگاه آزاد در روز جمعه ۲۲ اسفند ۱۳۷۸ در مقابل ساختمان شورای شهر تهران، در خیابان بهشت اتفاق افتاد. قبل از انقلاب تجربه و سابقه ترور افراد مازار را در سازمان مجاهدین خلق و فدائیان خلق داشتیم. اما ترور حجاریان، نخستین ترور در فضای انقلاب اسلامی بود. بدیهی است که سعید عسکر، جوان ۲۰ساله مباشر و مجری بود. سبب اقوی از مباشر دیگران بودند. / (۲) سعید حجاریان، شاه در شطرنج ندان، تهران، نگاه معاصر، ۱۳۹۸، ص ۱۱، ص ۸۶ تا ۱۰۵

مقاله: زنده باد اصلاحات
کاستی قابل‌توجهی در کتاب «شاه در شطرنج زندان» وجود دارد، می‌بایست تاریخ نگارش و یا انتشار هر مقاله در این مجموعه ذکر می‌شد. پیداست مجموعه مقالات در یک دوره ۱۵ تا ۲۰ ساله نوشته شده است. خواننده باید با گمانه زمان نگارش هر مقاله را بسنجد یا دریابد. به عنوان نمونه در مقاله، زنده باد اصلاحات؛ وقتی می‌خوانیم: «هم‌اکنون، با پایان یافتن دولت مستعجل اصلاحات.» می‌توان حدس زد که تاریخ این مقاله باید در سال ۱۳۸۴ در زمان پایان دولت دوم سیدمحمد خاتمی و تشکیل دولت اول محمود احمدی‌نژاد بوده باشد.